

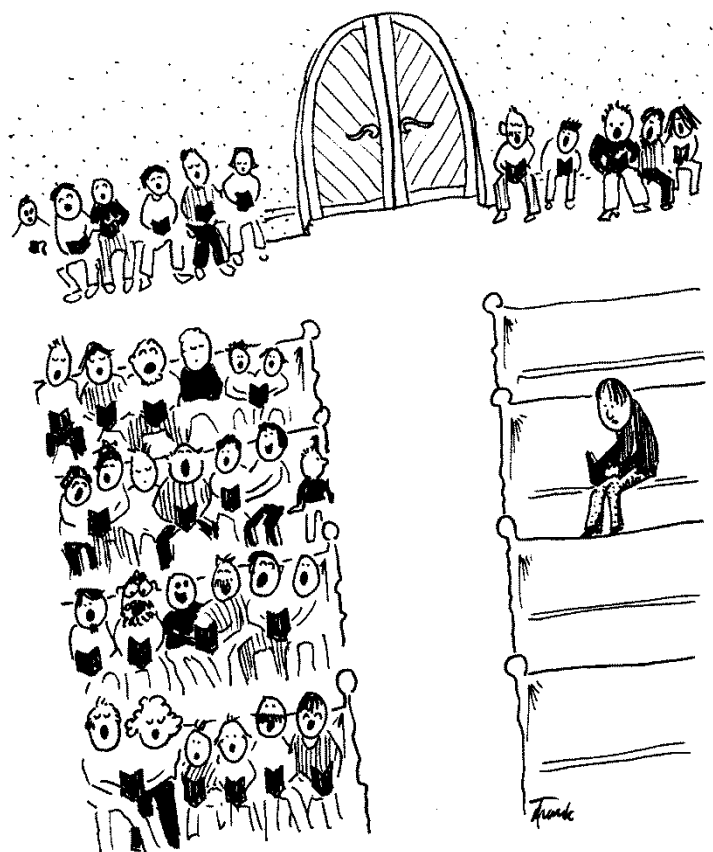
Tanker om at være Evangelisk luthersk folkekirke i Hirtshals i 2014

”Rapport” fra min studieorlov.

Sognepræst Bjarne Hougaard (kbk)

Kirkevænget 1, 9850 Hirtshals

tlf. 9894 1080 - E-mail: bhou@km.dk

I sommeren 2014 fik jeg bevilget tre måneders orlov på baggrund af en ansøgning med følgende begrundelse:

Jeg ønsker at benytte orloven til fornyet besindelse på det lutherske kirkesyn, som det ser ud anno 2014. Jeg ønsker her, foruden klassisk luthersk litteratur, at inddrage tanker om missional kirke og Fresh Expressions og muligheden af at implementere tankerne i en folkekirkelig kontekst i et sogn hvor vi igennem de sidste år har oplevet, at mange af de hidtidige arrangementer ikke længere har tilslutning fra menigheden (foredragsaftener, eftermiddagsmøder og lørdagscafe er lukket ned, og det samme gælder meget børne- og ungdomsarbejde).

1. Hvor er jeg? – læsning af kirkestatistik.

Jeg indledte orloven med at gennemlæse kirkestatistikkerne for udvalgte år i løbet af de 12 år jeg har været ansat som sognepræst i Hirtshals. Formålet var dels at få et overblik over udviklingen i de 12 år, og dels at få et overblik over, hvilke gudstjenestetidspunkter der var mest fremmede for antallet af deltagere i gudstjenesten.

2003

For året 2003 har vi kun delvis statistik, idet tællingerne ophørte 1. maj – dvs. tallene bærer præg af at der på det tidspunkt stadig er konfirmander med til gudstjenesterne – flertallet af dem stopper jo desværre deres gudstjenesteforbrug med konfirmationen.

Befolkningstallet i sognet var dengang ca. 6800 personer, hvoraf 90 % var medlem af FK. Der var ansat 2½ præst i sognet.

Statistikken viser at der i perioden 1. januar til 4. maj blev afholdt i alt 31 gudstjenester i sognets to kirker og i alt 2552 personer mødte op til de 31 gudstjenester og hver gudstjenestedag var der 127 mennesker i kirke tilsammen i de to kirker, fordelt med 74 i Hirtshals og 53 i Emmersbæk

Af de 31 gudstjenester er 13 afholdt kl. 9, og her er gennemsnittet 44 mens gennemsnittet ved gudstjenester kl. 10.30 er 87

2008

5 år senere er befolkningstallet dalet til ca. 6500 personer, og præstenormeringen var da to fuldtidsansatte præster.

Der er afholdt i alt 109 ordinære gudstjenester fordelt på 60 dage med i alt 6146 deltagere. (der var desuden to jubilæumsgudstjenester og 5 konfirmationsgudstjenester og 4 juleaftensgudstjenester med tilsammen ca. 2084 deltagere)

Hver gudstjenestedag deltog i gennemsnit 101 i gudstjeneste i en af sognets kirker. (der var en del dage, hvor der kun var en gudstjeneste). I Hirtshals var der i gennemsnit 54 og i Emmersbæk 44 deltagere)

Af de 109 gudstjenester var 30 placeret kl. 9.00, og her var gennemsnittet 27, mens det ved 10.30 tjenester var 66.

Da vi kun var 2 præster i sognet, var der 17 helligdage, hvor der kun var 1 præst i tjeneste, og her kom der kun 91 til gudstjeneste.

2012

I 2012 var indbyggertallet faldet til ca. 6100 men præstenormeringen var nu igen 2½ præstestilling.

Der blev igen afholdt 109 gudstjenester fordelt på 63 dage med i alt 5289 gudstjenestedeltagere. (Desuden blev der afholdt 2 konfirmationer og 4 juleaftensgudstjenester med tilsammen 1334 deltagere)

Hver gudstjenestedag deltog i gennemsnit 84 i gudstjeneste i en af sognets kirker. I Hirtshals var der i gennemsnit 50 og i Emmersbæk 40 deltagere) Af de 109 gudstjenester var 18 placeret kl. 9.00, og her var gennemsnittet 26, mens det ved 10.30 tjenester var 79.

Statistikken viser en tydelig tendens i retning af fald af gudstjenestedeltagere, fra 127 pr. gudstjenestedag i 2003 (med forbehold for unøjagtighed på grund af manglende data for 8 mdr.) til 84 i 2012 et fald på 33 %. – mens indbyggertallet i samme periode er faldet med 10 %. Det store fald i gudstjenestedeltagere overraskede mig, da min egen oplevelse havde været, at det kun var svagt dalende.

En del af faldet skyldes selvfølgelig det stærkt faldende antal konfirmander (omkring 90 konfirmander i 2003 mod 60 i 2012) og ligeledes et fald i antal dåb med tilhørende dåbsgæster (60 i 2006 mod 50 i 2012).

Men en anden forklaring kan måske findes i det faktum, at der i 2003 kun er forholdsvis få gudstjenester kl. 9.00 er antallet i 2012 vokset meget – fordi MR har ønsket at spare på vikarudgifter og derfor benytter samme personale ca. 1-2 gange om måneden. Statistikken viser jo klart at antal kirkegængere mere end halveres ved at holde gudstjenesten kl. 9.00 frem for kl. 10.30 (andre tidspunkter har også været forsøgt men uden at det viser et andet billede). Størstedelen af menigheden ønsker med andre ord meget klart at holde gudstjeneste kl.10,30.

Endelig giver statistikkerne selvfølgelig også anledning til selvransagelse: Er der noget i min måde at være præst i sognet på, som kan være årsag til at færre søger til gudstjeneste. Det spørgsmål er jeg ikke færdig med – og bliver det vel aldrig. På baggrund af statistikken vil jeg derfor drøfte med MR, hvorvidt vi fortsat skal spare penge og personale ved at holde morgengudstjenester om søndagen, eller om vi evt. skal forsøge os med helt andre gudstjenesteformer og tider – måske på hverdage. Det kunne måske betyde at andre grupper kunne blive mere aktive kirkegængere.

2. Fordybelse.

For at finde inspiration til, i hvilken retning jeg måske kan være med til at inspirere det kirkelige liv i Hirtshals var det nødvendig for mig at læse både klassisk og nutidig litteratur.

Tilfældigvis faldt jeg over en norsk udgivelse om menighedsudvikling:

Sammen i forandring, IKO 2011 – er en artikelsamling, som beskriver udviklingsarbejde i forskellige norske menigheder. Vægten ligger her på enkeltmenighederne, som det kraftcenter kristentro udspringer fra. Og udviklingsarbejdet føl-

ger det program som Kirkefondet også benytter i DK under overskriften Lokal Kirkeudvikling.

Professor Harald Hegstad lægger i den indledende artikel vægten på det menigheden er frem for, hvad den gør:

- Menigheden er både guddommelig og menneskelig. Det er ikke først og fremmest at gøre en masse men at være noget bestemt: Et fællesskab, der lever i Guds nærhed. (matt.18,20)
- Gud kalder os sammen - og han sender os også ud. Det hjælper ikke at det, vi gør, tilsyneladende lykkes, hvis ikke det bidrager til den opgave Gud har givet os

HH peger på fem karakteristika ved en menighed i stadig udvikling, og understreger at udvikling af menigheden er et målrettet arbejde for at gøre menigheden bedre i stand til at være det, den er kaldet til at være og gøre det, den er kaldet til at gøre.

1. Ved tro - Hvordan præger troen på Gud arbejdet i menigheden?
2. I verden - Hvordan gør menigheden en forskel i samfundet?
3. I fællesskab - hvad gør fællesskabet i menigheden anderledes end andre fællesskaber?
4. Med deltagelse og aktivitet – hvordan inddrages frivillige i menighedens liv?
5. I bevægelse. – Det omgivende samfund ændrer sig, hvad betyder det for menigheden?

Mod til at være kirke af Frederik Modeus (Alfa 2011)

Bogens hovedbudskab er, at enhver tale om menighedsudvikling og forandring tager sit udgangspunkt i menigheden som fejrer gudstjeneste.

FM siger: *En menighed, der ikke samles til gudstjeneste eksisterer ikke.*

I arbejdet med gudstjeneste- og menighedsudvikling finder han fire udfordringer:

1. Genopdag tanken om gudsfolket! Hvordan kan vi fremme et menighedsliv, der er tydelig om, hvad den kristne tro står for, og samtidig er åbent overfor søgende mennesker af vidt forskellig opfattelse og baggrund.
2. Fremhæv fællesskabet! Tanken om kirken/menigheden som Kristi legeme understreger fællesskabstanken: Fællesskab mellem Kristus og kirken/menigheden og fællesskab mellem mennesker i menigheden. Kirken er fællesskab, som afspejler det fællesskab, der er i den treenige Gud. – det beskrives med fire hovedsætninger:
 - a. Kirken er forsonet mangfoldighed.
 - b. Kirken som vertikalt og horisontalt fællesskab.
Vertikalt - som (usynligt) Fællesskab mellem Gud og kirken/menigheden.
Horisontalt - som (synligt) Fællesskab mellem mennesker i menigheden.
 - c. Kirken som et hørende fællesskab

d. Kirken er et velkommende vi.

3. Begynd i gudstjenesten! Det er en udbredt folkekirkelig tendens, at vi bruger meget tid på ”perifere” tiltag i det håb, at det til sidst vil føre mennesker ind i gudstjenesten. Men FM hævder: *Det lykkes sjældent at få nye med til gudstjeneste og menighedens fællesskab ved hjælp af perifere tiltag.*

Næsten alle billeder der anvendes i Bibelen om menigheden er fysiske konkrete billeder - menigheden er noget konkret - synligt og sårbart. Den samles til gudstjeneste. Gudstjenesten skal ikke forklare hvad tro er, men Gudstjeneste og liturgi ER tro - synlig tro.

Derfor er gudstjenesten ikke en aktivitet på linje med andre aktiviteter.

4. Begynd blandt minoriteten! I en folkekirkelig sammenhæng tænker vi ofte meget på majoriteten – altså de mange, der nok er medlemmer af FK, men som i praksis betragter kirken som en ”servicekirke”, hvor de kan hente de services de har brug for.

FM ønsker at udvikle en *Respektfuld Minoritetsstrategi*. Vi skal tage medlemsprocenten alvorlig - majoriteten er religiøs, og kirken skal være der for den religiøsitet. Men samtidig må vi tage minoriteten (forstået som den gudstjenestefejrende menighed) alvorlig og arbejde for konkrete fællesskaber med gudstjeneste og plads til udveksling af livserfaringer. Vi må søge at udvikle et gudstjenestefællesskab bestående af almindelige mennesker (ikke kun elitekristne) og dermed synliggøre, at minoriteten i virkeligheden ikke adskiller sig fra majoriteten. Kirkens gudstjenestefejrende menighed er almindelige mennesker, der længes efter Gud og ønsker at leve sammen med andre i den længsel.

På den baggrund taler FM for, at vi tænker klart om gudstjenesten som MENIGHEDENS gudstjeneste og ikke præstens. Derfor understreger han vigtigheden af, at menigheden de facto tager del i gudstjenestefejringen på mange forskellige måder. Det kræver, hævder FM, at der er en høj grad af genkendelighed i gudstjenestens liturgi. I en folkekirkelig sammenhæng forsøger vi ofte at nå nye med alternative gudstjenester, men i mange tilfælde lykkes det ikke – eller i hvert fald kun til det ene event. Til gengæld opnår vi at mange mere hyppige kirkegængere føler sig fremmede i det alternative.

Fornyelsen består derfor, ifølge FM, ikke i at holde en række forskellige slags gudstjenester, men i at inddrage menigheden stadig mere i den kendte gudstjeneste. Filosofien er her: *Få gør ikke alt, men mange gør noget!*

Disse to bøger fik meget afgørende betydning for resten af min orlov, derfor har jeg gjort forholdsvis meget ud af mit udbytte af dem.

Martin Luther

Som det er formuleret i orlovsansøgningen ville jeg også læse klassisk luthersk litteratur, og her gik jeg til kilden, Martin Luther, selv. Jeg læste danske oversættelser af:

Deutsche Messe (1526)

Kristi legeme og broderskaberne (1519)

Om indsættelse af tjenere i kirken.(1523)

Her vil jeg særlig fremhæve den sidstnævnte, hvor Luther fastslår tanken om det almindelige præstedømme som alle døbte har del i. Alle kristne er præster, og i menigheden er der en række præstelige opgaver, der skal varetages:

1. Forvaltning af Guds ord - alle kan profetere (1.kor.14,26-31)
2. Dåben: Alle kristne kan døbe - udtale Guds Ord til genfødelse. - det vigtigste af alt.
3. Nadveren: Da forvaltningen af Ordet står over alt andet, er også nadveren givet til alle..
4. Skriftemålet. Nøglemagten tilhører hele menigheden - og den enkelte kristne.
5. Offertjenesten: Det eneste offer vi skal bringe er os selv.
6. Forbønnen. Enhver kristen må bede til Gud - og skal gøre det.
7. Ansvar for den rette lære: En kristen bliver ikke frelst på grund af læren, men på grund af troen.

Menigheden har derfor ikke brug for præster i traditionel (romersk katolsk og jødisk) forstand - men for tjenere, der vil og kan betjene menigheden i ovennævnte 7 opgaver.

Denne forståelse af præsteembedet er en god Luthersk baggrund for Frederik Modeus tanke om, at det er menigheden – og ikke præsten – der holder gudstjeneste, og at det derfor er vigtigt at inddrage menigheden i gennemførelsen af gudstjenesten.

Øvrig Litteratur

Foruden de nævnte skrifter læste jeg en lang række artikler og fremstillinger, som fremgår af litteraturlisten. Mange af disse tekster berører den situation, som kirken befinder sig i i dag. Den vestlige kultur minder i stadig stigende grad om Kirkens situation før Kejser Konstantins kristianisering af staten.

Endvidere var der inspiration at hente på Fresh Expressions hjemmeside.

3. Inspirationstur

På baggrund af især de to førstnævnte tekster, besluttede jeg mig for at tage på inspirationstur til nogle af de menigheder, der var nævnt i bogen Sammen i Forandring.

I løbet af 4 dage besøgte jeg i alt 5 menigheder.

Langesund: Belong, Behave and Believe

Første stop var Langesund menighed, som dog ikke er nævnt i den nævnte udgivelse. Her mødtes jeg med Lars Petter Frønness, der er ungdomspræst i menigheden der. LPF fortalte om ungdomsarbejdet ”Gutts”.

Her arbejder de ud fra tankerne: Belong – Behave – Believe. Ifølge LPF betyder det at Gutts skal være et sted hvor de unge skal kunne være og føle at de hører til i et fællesskab, uanset tro (Belong) og derigennem få mod til at leve (Gutts til at leve). Igennem fællesskabet vil det for nogle være naturligt at følge med og ”gøre” nogle af de ting, som ”de andre” gør (Behave). F.eks. diakonale aktiviteter under overskriften ”Gutts til at være god”. Ønsket er så, at mange derigennem når frem til ønsket om at få del i den kristne tro (Believe). Troen formuleres tydeligst ved samlingerne under overskriften ”Gutts til at tro”.

Gutts ses ikke så meget som en fødelinie til søndagsgudstjenesten. Det betrages som en selvstændig menighed. Dermed bliver Gutts til et norsk eksempel på det, der kan læses om på FressExpressions hjemmeside.

Lommedalen – En menighed af frivillige.

Næste stop var Lommedalen – et forholdsvist nyt sogn i udkanten af Oslo, som var meget præget af tankerne i Modeus bog. Her mødtes jeg med en af præsterne, Elise Bjerkreim-Bentzen, som fortalte om deres menighed.

I Lommedalen er det afgørende at menigheden inddrages i afviklingen af gudstjenesten. Der er et netværk af frivillige, inddelt i grupper, så én gruppe forbereder en gudstjeneste.

De frivillige er i alle aldre, lige fra børn i 5-10 års alderen og til voksne. Grupperne er ”selvkørende” i den forstand at de selv fordeler opgaverne mellem sig, under ledelse af gruppelederen. Præsten mødes jævnligt med gruppelederne og et par gange om året med alle frivillige.

Når f.eks. børnene medvirker, betyder det at andre børn i

kirken føler at gudstjenesten også er for dem, og at de bliver taget alvorlig som kirkegængere. De bliver set og de ser.

Elise understregede at det er vigtigt at tage udgangspunkt i det vi har, i stedet for at sætte et uopnåeligt mål op om inddragelse i gudstjenesten. Er der kun ressourcer til at have en gruppe, så bliver der altså kun en månedlig gudstjeneste på den måde, og så vokser det måske derfra.

Ved gudstjenesterne varetager gruppen af frivillige de fleste af følgende opgaver:

- Pynter kirken/sørger for blomster
- Uddeler salmebøger/sangark
- Læser meddelelserne
- De går ind i procession sammen med præsten
- Bærer kors, dåbskande og lys.
- Beder indgangsbøn
- Tænder dåbslyset
- Tørrer håret på dåbsbarnet eller holder håndklædet.
- Læser tekster
- Beder kirkebønnen – helt eller sammen med præsten (formuleres af de frivillige helt eller delvis)
- Indsamler kollekten
- Hjælper til ved nadveren
- Rydder op

Elise understregede også at det ikke nødvendigvis er let at få en sådan frivillighedskultur indført. Der kan være modstand både blandt de ansatte og blandt menighedsmedlemmer. De ansatte kan frygte for at deres job bliver overflødig fordi opgaverne varetages af frivillige. Menighedsmedlemmer kan føle sig lidt utrygge ved det nye. Dermed bekræfter hun Modeus' tale om at gudstjenesten skal være genkendelig.

Ramnes – At dvæle i Ordet og hente inspiration.

Næste inspirerende møde foregik på en Cafe ved Oslo Centralstasjon. Her mødtes jeg med sognepræst Sølvi Lewin fra Ramnes, der ligger ca. 15 km. NV for Tønsberg.

Ramnes menighed har været med i et udviklingsarbejde, der også findes i Danmark i form af Kirkefondets Lokal Kirkeudvikling (www.kirkefondet.dk/index.php?id=682). Projektet er ret krævende både når det gælder økonomiske og menneskelige ressourcer, og for Ramnes vedkommende mente SL ikke at udbyttet havde stået mål med indsatsen.

Men to ting har været med til at sætte noget i gang hos dem.

1. Næsten hver gang de samles i menighedsråd og udvalg indledes mødet med at ”dvæle i Ordet”, som er en særlig metode at læse og forstå en bibeltekst i fællesskab. Metoden kan bruges af både kirke- og bibelvante og af mennesker helt uden en bibellæsende praksis – og alle kan deltage på lige fod. Det har betydet

at de forskellige grupperinger har fået lettere ved at lytte til hinanden i alle sammenhænge.

2. Alene det, at der fra ledelsens side sættes fokus på forandring, har betydet at mange er mere nærværende og opmærksomme på muligheder i stedet for begrænsninger.

På den baggrund ville SL i dag i stedet satse på, at komme i gang med at tilknytte frivillige i gudstjenestegrupper (som i Lommedalen) og så evt. inddrage forskellige forsøg med tankerne fra Fresh Expressions.

Bryn Kirke – Nyt liv i en gammel menighed.

Bryn er nabosogn til Lommedalen – og det oprindelige hovedsogn. Sognepræsten i Bryn, Stein Bjarne Westnes, var med til at grundlægge Lommedalen kirke, men efter mange år i en pionerkirke, valgte han at flytte de få km. til Bryn, for at se, om de tanker om meddelagtighed og inddragelse, som er vigtige i Lommedalen, også kan have positiv effekt i en gammel og etableret menighed.

SBW har erfaret at der skal tages små skridt i en gammel menighed. Han udtrykker det sådan, at han har lært at bygge med en sten ad gangen og gøre det som er muligt. Tilsvarende har han lært at processen som oftest er vigtigere end det resultat man skal nå frem til.

Brevik

Sidste station på turen til Norge var en samtale med sognepræst Bjarne Imenes i Brevik ved Porsgrunn. Denne samtale gav ikke stof til yderligere eftertanke.

4. Besindelse

- a. På baggrund af inspirationsturen og den læste litteratur bliver det klart for mig, at mit fokus i årene fremover må være stadig at holde gudstjenester som ved Guds hjælp kan opleves som levende og livsnære møder mellem Gud og mennesker.

Som Frederik Modeus anbefaler, vil jeg tage udgangspunkt i det vi allerede har, altså i den gudstjenestefejrende menighed, som jeg møder søndag efter søndag i Hirtshals kirke. Her er der normalt forholdsvis god opbakning i hvert fald til gudstjenesten kl. 10,30, og som jeg oplever det, er der mange, der kommer ofte, og ca. ligeså mange, der kigger ind en gang om måneden eller sjældnere. Endelig er der konfirmander og dåbsfølge.

Disse gudstjenestesøgende må være det råmateriale, som menigheden er bygget af, og kan bygges videre på (jf. Modeus tale om balancen mellem majoriteten og minoriteten i menigheden), og i det arbejde er jeg blevet optaget af tan-

- ken om medinddragelse af menigheden. Især besøget i Lommedalen og samtalen med Elise Bjerkreim-Bentzen, understregede dette.
- b. Et sidefokus, som både blev understreget af Elise Bjerkreim-Bentzen og Sølvi Lewin, var vigtigheden af, sammen med menigheden at Dvæle i Ordet – altså lade de bibelske tekster tale til os i fællesskab, uden min eller andres mere eller mindre autoriserede fortolkninger.
 - c. Endelig kan inspirationen fra Langesund og Fresh Expressions hjemmeside måske være med til at vise en vej gennem de udfordringer, som jeg finder i statistikmaterialet. Måske er vejen frem, at vi, i stedet for to parallelle men ellers stort set ens menigheder, finder mødesteder og former for en parallel og fuldstændig anderledes menighed, der evt. kan samles en gang om måneden enten i en af kirkerne eller et helt andet sted i byen, hvor indretningen af rummet kan inspirere til anderledes former for samvær.

Kirke i Hirtshals: Belong – Behave – Believe.

De tre ord: Belong – Behave – Believe vil jeg gerne sætte som overskriften over det afsluttende afsnit.

Alt for ofte har vi vendt rækkefølgen af de tre ord om. Vi har sat troen (Believe) først, og her har vi uden tvivl ladet os inspirere af Luthers tale om ”Troen alene”, som jeg på ingen måde ønsker at sætte spørgsmålstegn ved. Men det er ofte blevet sådan at *menne-*
sker har oplevet det som et indgangskrav til gudstjenesten og fællesskabet, at man kan ”tilslutte sig trosbekendelsen”. Har man så
vovet sig indenfor, mødes man med kravet

(uudtalt) om Behave – altså en bestemt måde at leve på. Også her gælder det, at der en rigtig pointe i dette. Jeg er af den overbevisning at der findes en kristen etik, og at der er noget som er rigtig og noget som er forkert for en kristen at gøre. Men en bestemt etisk holdning må aldrig gøres til krav for at blive en aktiv del af menigheden. *Den kristne levevis er ikke indgangsbillet* til fællesskabet, men snarere udgangsbillet – fordi den viser vejen i den verden, som kristne lever i i dag. Let bliver det sådan at der først er et krav om Believe og dernæst om Behave, før et menneske endelig fuldt ud kommer til at føle at man hører til i fællesskabet (Belong).

Men bevægelsen bør (normalt) være modsat. Gudstjenesten (og øvrige aktiviteter) skal være et sted, hvor mennesker kan mærke et fællesskab, hvor de bliver set og hører til (Belong). Her skal de finde inspiration og mod til at leve livet efter Guds vilje i den verden og det samfund, som er vores kontekst i dag (Behave).

Sammen med resten af menighede skal den enkelte også kunne finde rum og ord for troens fællesskab med Gud (Believe).

Skridt at gå.

På baggrund af inspirationen fra orloven, ønsker jeg at være med til at facilitere udviklingen i menigheden i Hirtshals i en retning, hvor gudstjenesten i højere grad bliver menighedens gudstjeneste frem for præstens gudstjeneste.

Jeg forestiller mig bl.a. følgende skridt.

1. En drøftelse i MR (og måske først i et større forum) om, hvordan vi skal forholde os de dage, hvor der ikke kan være gudstjeneste i begge kirker kl. 10.30.
2. En drøftelse med præstekolleger om hvilke skridt vi kan tage sammen, og hvilke skridt vi må tage hver for sig i retning af at inddrage flere i gennemførelsen af gudstjenesten. – Efterfølgende tages drøftelsen med medarbejderne og i MR.
3. Afholdelse af et menighedsmøde med gudstjenestefornyelse som tema. Formålet skal være at lade ideen om inddragelse i flere opgaver bundfælde sig, og måske finde frivillige der vil være med.
4. Etablering af en eller flere gudstjenestegrupper, som kan være med til at planlægge og gennemføre en gudstjeneste om måneden.
5. osv.

Liste over litteratur der er læst under orloven

Titel	Antal sider
Sammen i forandring, IKO 2011	148
Frederik Modeus: Mod til at være kirke. Alfa 2011	176
Rodney Clapp: Et særligt folk. Boedal 2003	180
Dansk Tidsskrift for Teologi og Kirke (DTTK) - 1/2009	
Missional folkekirke: En folkekirke med Egenart / Knud Jørgensen	16
Det bedste fra to verdener. / Jens Bruun Kofoed.	20
Missional kirke: en kirke sendt til det danske folk. / Karsten Nissen	15
DTTK - 2/2009	
Luk døren det trækker. /Leif Andersen	13
Flukturerende menigheder v. Hans Raun Iversen	12
DTTK DTTK3/2011	
Det konstantinske fangenskab. /Oskar Skarsaune	12
Den Konstantinske æra fra andre vinkler. /Kurt Larsen	12
Luthers kirkeforståelse i bibelsk og økumenisk lys.. /Asger Højlund	16
Kirke i Mission (Ny Mission nr. 6 / 2004)	
På vej mod en missional folkekirke. / Mogens Mogensen.	12
Ud med kirken./ Anne R Kjeldsen	5
For således elskede Gud verden (Ny Mission nr.20)	95
Den mangfoldige kirke: Menighedsformer i Danmark (Ny Mission nr. 24)	79
Artikler fra Fress expressions hjemmeside: www.freshexpressions.org.uk/	

Resume

”Rapport” fra min studieorlov.

I sommeren 2014 afholdt jeg tre måneders orlov uden løn. Den var bevilget på baggrund af ansøgning med følgende begrundelse:

Jeg ønsker at benytte orloven til fornyet besindelse på det lutherske kirkesyn, som det ser ud anno 2014. Jeg ønsker her, foruden klassisk luthersk litteratur, at inddrage tanker om missional kirke og Fresh Expressions og muligheden af at implementere tankerne i en folkekirkelig kontekst i et sogn hvor vi igennem de sidste år har oplevet, at mange af de hidtidige arrangementer ikke længere har tilslutning fra menigheden.

Hvor er jeg? – læsning af kirkestatistik.

Jeg indledte orloven med at gennemlæse kirkestatistikkerne for udvalgte år i løbet af de 12 år jeg har været ansat som sognepræst i Hirtshals. Formålet var dels at få et overblik over udviklingen i de 12 år, og dels at få et overblik over, hvilke gudstjenestetidspunkter der var mest fremmende for antallet af deltagere i gudstjenesten.

Statistikken viser en tydelig tendens i retning af fald af gudstjenestedeltagere, fra 127 pr. gudstjenestedag i 2003 (med forbehold for unøjagtighed på grund af manglende data for 8 mdr.) til 84 i 2012 et fald på 33 %. – mens indbyggertallet i samme periode er faldet med 10 %.

En årsag til det store fald kan måske (foruden demografien) findes i det faktum, at der i 2003 kun er forholdsvis få gudstjenester kl. 9.00 er antallet i 2012 vokset meget. Statistikken viser klart at antal kirkegængere mere end halveres ved at holde gudstjenesten kl. 9.00 frem for kl. 10.30 Størstedelen af menigheden ønsker med andre ord meget klart at holde gudstjeneste kl.10,30.

På baggrund af statistikken vil jeg derfor drøfte med MR, hvorvidt vi evt. skal forsøge os med helt andre gudstjenesteformer og tider – måske på hverdage. Det kunne måske betyde at andre grupper kunne blive mere aktive kirkegængere.

Fordybelse.

Sammen i forandring, IKO 2011 – er en artikelsamling, som beskriver udviklingsarbejde i forskellige norske menigheder. Vægten ligger her på enkeltmenighederne, som det kraftcenter kristentro udspringer fra.

Professor Harald Hegstad giver i den indledende artikel en karakteristik af den kristne menighed. Han lægger vægten på det menigheden er frem for, hvad den gør:

Udvikling af menigheden er et målrettet arbejde for at gøre menigheden bedre i stand til at være det, den er kaldet til at være og gøre det, den er kaldet til at gøre.

1. Ved tro - Hvordan præger troen på Gud arbejdet i menigheden?

2. I verden - Hvordan gør menigheden en forskel i samfundet?
3. I fællesskab - hvad gør fællesskabet i menigheden anderledes end andre fællesskaber?
4. Med deltagelse og aktivitet – hvordan inddrages frivillige i menighedens liv?
5. I bevægelse. – Det omgivende samfund ændrer sig, hvad betyder det for menigheden?

Mod til at være kirke af Frederik Modeus (Alfa 2011)

Bogens hovedbudskab er, at enhver tale om menighedsudvikling og forandring tager sit udgangspunkt i menigheden som fejrer gudstjeneste

I arbejdet med gudstjeneste- og menighedsudvikling finder han fire udfordringer:

1. Genopdag tanken om gudsfolket. - Hvordan kan vi fremme et menighedsliv, der på en gang er åben og samtidig tydelig om, hvad den kristne tro står for?
2. Fremhæv fællesskabet
 - a. Kirken er forsonet mangfoldighed.
 - b. Kirken som vertikalt og horisontalt fællesskab.
 - c. Kirken som et hørende fællesskab
 - d. Kirken er et velkommende vi.
3. Begynd i gudstjenesten – Gudstjenesten skal ikke forklare hvad tro er, men Gudstjeneste og liturgi ER tro - synlig tro. Derfor er gudstjenesten ikke en aktivitet på linje med andre aktiviteter.
4. Begynd blandt minoriteten – FM ønsker at udvikle det, han kalder en *Respektfuld Minoritetsstrategi*, som tager minoriteten (forstået som den gudstjenestefejrende menighed) alvorlig samtidig med at den respekterer majoritetens medlemskab fuldt ud.

Gudstjenesten er MENIGHEDENS gudstjeneste og ikke præstens, derfor må så mange som muligt inddrages i gudstjenestens afvikling. Filosofien er her: *Få gør ikke alt, men mange gør noget!*

Inspirationstur

På baggrund af især de to førstnævnte tekster, besluttede jeg mig for at tage på inspirationstur til nogle menigheder i Osloområdet og på Sørlandet.

I løbet af 4 dage besøgte jeg i alt 5 menigheder.

- Langesund og ungdomsarbejdet Gutts v. ungdomspastor Lars Petter Frønnes
- Lommedalen – En menighed af frivillig. v. Kapellan Elise Bjerkreim-Bentzen.
- Ramnes – At dvæle i Ordet og hente inspiration. v. sognepræst Sølvi Lewin.
- Bryn Kirke – Nyt liv i en gammel menighed. v. Sognepræst Stein Bjarne Westnes.
- Brevik kirke – v. Bjarne Imenes

5. Besindelse

På baggrund af inspirationsturen og den læste litteratur bliver det klart for mig, at mit fokus i årene fremover stadig må være at holde gudstjenester som ved Helligåndens hjælp kan formidle levende og livsnære møder mellem Gud og mennesker. Jeg må tage udgangspunkt i det vi allerede har, altså i den gudstjenestefejrende menighed, som jeg møder søndag efter søndag i Hirtshals kirke.

De gudstjenestesøgende må være det råmateriale, som menigheden er bygget af og kan bygges videre på, og i det arbejde er jeg blevet optaget af tanken om *medinddragelse af menigheden*.

Et sidefokus er vigtigheden af, sammen med menigheden at *Dvæle i Ordet* – altså lade de bibelske tekster tale til os i fællesskab, uden min eller andres mere eller mindre autoriserede fortolkninger.

Endelig kan inspirationen fra Langesund og Fresh Expressions hjemmeside måske være med til at vise en vej gennem de udfordringer, som jeg finder i statistikmaterialet. Måske er vejen frem, at vi, i stedet for to parallelle men ellers stort set ens menigheder, finder mødesteder og former for en parallel og fuldstændig anderledes menighed, der evt. kan samles en gang om måneden enten i en af kirkerne eller et helt andet sted i byen, hvor indretningen af rummet kan inspirere til anderledes former for samvær.

Kirke i Hirtshals: Belong – Behave – Believe.

De tre ord: Belong – Behave – Believe vil jeg gerne sætte som overskriften over det afsluttende afsnit.

Alt for ofte har kirken vendt tingene om. Vi har sat Believe først, dernæst følger så et udtalt krav om Behave – altså en bestemt etisk holdning der nærmest gøres til krav for at blive en aktiv del af menigheden. Først herefter følger Belong, hvor mennesket fuldt ud kommer til at høre til i fællesskabet.

Men bevægelsen bør (normalt) være modsat. Gudstjenesten (og øvrige aktiviteter) skal være et sted, hvor mennesker kan mærke et fællesskab, hvor de bliver set og hører til (Belong). Her skal de finde inspiration og mod til at leve livet efter Guds vilje i den verden og det samfund, som er vores kontekst i dag (Behave). Sammen med resten af menighede skal den enkelte også finde rum og ord for troens fællesskab med Gud (Believe).

Skridt at gå.

På baggrund af inspirationen fra orloven, ønsker jeg at være med til at facilitere udviklingen i menigheden i Hirtshals i en retning, hvor gudstjenesten i højere grad bliver menighedens gudstjeneste frem for præstens gudstjeneste. Jeg forestiller mig bl.a. følgende skridt.

Tanker om at være evangelisk luthersk folkekirke i Hirtshals i 2014

1. En drøftelse i MR (og måske først i et større forum) om, hvordan vi skal forholde os de dage, hvor der ikke kan være gudstjeneste i begge kirker kl. 10.30.
2. En drøftelse med præstekolleger om hvilke skridt vi kan tage sammen og hvilke skridt vi må tage hver for sig i retning af at inddrage flere i gennemførelsen af gudstjenesten. – Efterfølgende tages drøftelsen med medarbejderne og i MR.
3. Afholdelse af et menighedsmøde med gudstjenestefornyelse som tema. Formålet skal være at lade ideen om inddragelse i flere opgaver bundfælde sig, og måske finde frivillige der vil være med.
4. Etablering af en eller flere gudstjenestegrupper, som kan være med til at planlægge og gennemføre en gudstjeneste om måneden.
5. osv.

Liste over litteratur der er læst under orloven

Titel	Antal sider
Sammen i forandring, IKO 2011	148
Frederik Modeus: Mod til at være kirke. Alfa 2011	176
Rodney Clapp: Et særligt folk. Boedal 2003	180
Dansk Tidsskrift for Teologi og Kirke (DTTK) - 1/2009	
Missional folkekirke: En folkekirke med Egenart / Knud Jørgensen	16
Det bedste fra to verdener. / Jens Bruun Kofoed.	20
Missional kirke: en kirke sendt til det danske folk. / Karsten Nissen	15
DTTK - 2/2009	
Luk døren det trækker. /Leif Andersen	13
Flukturerende menigheder v. Hans Raun Iversen	12
DTTK DTTK3/2011	
Det konstantinske fangenskab. /Oskar Skarsaune	12
Den Konstantinske æra fra andre vinkler. /Kurt Larsen	12
Luthers kirkeforståelse i bibelsk og økumenisk lys.. /Asger Højlund	16
Kirke i Mission (Ny Mission nr. 6 / 2004)	
På vej mod en missional folkekirke. / Mogens Mogensen.	12
Ud med kirken./ Anne R Kjeldsen	5
For således elskede Gud verden (Ny Mission nr.20)	95
Den mangfoldige kirke: Menighedsformer i Danmark (Ny Mission nr. 24)	79
Artikler fra Fress expressions hjemmeside: www.freshexpressions.org.uk/	